

Huisdierenwijzer van de zoogdieren (Mammalia)

- Van nature: warmbloedig, de jongen worden gevoerd met moedermelk.
- Huisvesting: afhankelijk van de soort.
- Knuffel- of kijkdier: beide, dit is afhankelijk van de soort.
- Voeding: vlees, planten of beide.
- Leeftijd: afhankelijk van de soort.
- Kosten aanschaf en verzorging: afhankelijk van de soort.

Huisdierenbijsluiter van de zoogdieren (Mammalia)

Wist u dat:

- De snijtanden van knaagdieren levenslang doorgroeien?
- Alle tanden én kiezen van konijnen, cavia's, chinchilla's en degoe's levenslang doorgroeien?
- Konijnen en fretten geen knaagdieren zijn?
- Wallaby's erg stressgevoelig zijn?

Algemeen

Zoogdieren vormen een klasse van warmbloedige dieren waarbij de jongen moedermelk krijgen. Sommige soorten zoogdieren, zoals vleermuizen, kunnen vliegen. Andere soorten zoogdieren zwemmen vooral, bijvoorbeeld de zeehond en de walvis. Ook de sociale structuren verschillen van soort tot soort. Sommige soorten, zoals bepaalde hamstersoorten, katachtigen en sommige soorten wallaby's, leven van nature alleen (solitair). Andere dieren, zoals het paard, het schaap, de rat, de gerbil en het konijn, zijn groepsdieren. Weer andere dieren, zoals bevers, wonen in paarverband.

Voorbeelden van grote zoogdieren die u in Nederland mag houden zijn paarden, ezels, zwijnen, herten, lama's, wallaby's, runderen en schapen. Honden, katten, konijnen, fretten en knaagdieren, zoals cavia's, muizen en hamsters, zijn de bekendste gezelschapsdieren. Alle dieren stellen hun eigen specifieke eisen aan verzorging, voeding, bewegingsruimte en huisvesting.

Veel dieren zijn zogenaamde prooidieren, zij dienen in de natuur als prooi voor roofdieren. Voorbeelden van prooidieren zijn muizen en konijnen, maar ook grote dieren zoals paarden. Sommige prooidieren hebben instinctief een vluchtrespons wanneer zij zich niet veilig voelen. Dit kan zorgen voor gevaarlijke situaties voor mens of dier. Zo kan een weggrennend paard grote schade aan zichzelf en zijn omgeving aanrichten. Een in paniek van de hand of tafel springende muis kan, door een val van (te grote) hoogte, levensgevaarlijk gewond raken. Een dier kan van schrik ook bijten of krabben waardoor u verwondingen kunt oplopen.

Veel knaagdieren lijken qua gedrag op elkaar; ze knagen of bijten graag. Aan natuurlijk materiaal, maar helaas ook aan meubilair, snoeren, boeken en kamerplanten. Dit geldt overigens ook voor konijnen en fretten. In de vrije natuur zijn veel knaagdieren in de schemering en 's nachts actief. Ook binnenhuis laten ze zich op deze tijdstippen niet onbetuigd. Houd daar bij de plaatsing van de kooi rekening mee.

Verschillende varianten

Er zijn ruim 5500 soorten zoogdieren, die sterk van elkaar verschillen. Zoogdieren die op de positieflist vermeld staan en daarom als gezelschapsdier gehouden mogen worden, zijn te verdelen in de volgende categorieën: opossums, buideldieren, insectenetters, roofdieren, hoefdieren, knaagdieren en konijnen.

In lichamelijke kenmerken zoals grootte, lichaamsgewicht en bouw kunnen zoogdieren zeer uiteenlopend zijn. Paarden en ezels zijn er in verschillende rassen, die voor verschillende doeleinden gebruikt worden. Veel volwassen paarden worden hoger dan 1,60 meter en wegen meer dan 600 kilogram. Wallaby's kunnen meer dan 90 centimeter lang worden, met een gewicht tot meer dan 25 kilogram. Hamsters en andere kleine knaagdieren zijn gemiddeld tussen de tien en twintig centimeter lang en wegen gemiddeld tussen de 50 en 1500 gram. Konijnen kunnen erg verschillen in grootte en gewicht: van minder dan één tot meer dan tien kilogram.

Knaagdieren worden gekenmerkt door hun bijzondere gebit. Zij bezitten vier grote snijtanden, twee in de bovenkaak en twee daar tegenover in de onderkaak. Deze tanden hebben aan de voorkant een harde emaille-laag en groeien levenslang door. Doordat de tanden tijdens het knagen over elkaar heen worden bewogen slijten ze af en blijven ze tegelijkertijd scherp. Een konijn is geen knaagdier en heeft achter zijn bovenste grote snijtanden kleinere snijtanden, de stifttanden, staan. Knaagdieren hebben geen stifttanden.

Aanschaf en verantwoordelijkheid

De ervaring die u nodig hebt voor het houden van zoogdieren als huisdier verschilt van soort tot soort. Bedenk wat u zoekt in een dier en win van te voren voldoende informatie in over het desbetreffende dier. Het ene dier stelt meer eisen aan verzorging

en omgang dan het andere. Voorbeelden van kleine gezelschapsdieren met specifieke eisen zijn chinchilla's en fretten. Daarnaast heeft het ene dier meer beweging nodig dan het andere. Dit kan afhankelijk zijn van de diersoort, maar ook van een ras of type binnen een bepaalde diersoort. Zo staat de border collie erom bekend veel beweging nodig te hebben, terwijl een chihuahua qua beweging minder veeleisend is. Bedenk dat sommige dieren meer dan dertig jaar oud kunnen worden. Andere dieren worden juist maximaal een paar jaar oud.

Hou er rekening mee dat veel 'onschuldige' zoogdieren een gevaar voor hun omgeving kunnen betekenen. Gedragsproblemen, natuurlijk instinct, grootte en gewicht zijn allemaal factoren die hierbij een rol kunnen spelen. Om ongelukken te voorkomen is het belangrijk om voldoende kennis te hebben, daar waar nodig voorzorgsmaatregelen te nemen, en de dieren een goede opvoeding en africhting te geven.

Uw dieren mogen geen overlast vormen voor anderen, denk hierbij bijvoorbeeld aan geur- of geluidsoverlast of overlast door loslopende honden en katten. Uw dieren verdienen daarnaast een goede voeding en verzorging. U bent verantwoordelijk voor hun gezondheid. Dit betekent dat er periodieke kosten zijn (zoals inentingen en wormkuren) maar dat u ook voor (grote) onverwachte dierenartskosten kunt komen te staan.

Veel zoogdieren zijn als huisdier enorm populair bij kinderen. Voorbeelden hiervan zijn honden, katten, konijnen en knaagdieren. Helaas worden veel dieren in een opwelling gekocht. Maar alle dieren hebben verzorging en aandacht nodig. Als een huisdier op verzoek van de kinderen wordt aangeschaft, dan moet u er niet vanuit gaan dat de kinderen ook de dagelijkse zorg op zich nemen. Bovendien is niet ieder dier geschikt om geknuffeld, opgepakt of geaaid te worden.

Behalve deze kleinere dieren komen veel kinderen in aanraking met hoefdieren, zoals schapen en geiten. Ook paarden zijn zeer geliefd bij kinderen. Hoewel deze dieren zeer tolerant naar kinderen kunnen zijn, is toezicht van groot belang. Een geit kan een flinke kopstoot uitdelen, een paard kan ergens van schrikken en het kind omver lopen. Grote zoogdieren kunnen zo door hun gewicht, grootte of gedrag ernstige en zelfs levensgevaarlijke ongelukken veroorzaken. Laat kinderen nooit alleen met huisdieren.

Huisvesting

Sommige diersoorten kunt u alleen houden, zoals bijvoorbeeld bepaalde hamstersoorten. Andere dieren leven van nature in groepsverband en kunnen daarom beter samengehouden worden. Voorbeelden van kleine dieren die beter niet alleen gehouden kunnen worden zijn gerbils, ratten en konijnen. Ook voor veel grote zoogdieren geldt dat het zogenaamde kuddedieren zijn, waarbij het voor het welzijn beter is wanneer er meerdere dieren bij elkaar gehouden worden. Voorbeelden hiervan zijn schapen en paarden.

Als u een knaagdier, konijn of fret koopt, moet u qua huisvesting bijvoorbeeld denken aan een hok met ren voor een konijn of een kooi voor knaagdieren. De grootte van de kooi hangt uiteraard af van de soort; voor muizen is een kleinere huisvesting nodig dan voor fretten of konijnen. Uiteraard is de grootte van het hok of de kooi ook afhankelijk van het aantal dieren dat u er in wilt huisvesten.

Hoewel kleine zoogdieren zoals knaagdieren en konijnen niet uitgelaten hoeven te worden zoals een hond, is voldoende beweging voor deze dieren wel belangrijk. Dit kunt u bereiken door een kooi aan te schaffen die voldoende bewegingsmogelijkheden biedt qua ruimte en speeltjes. Een goede dierenspecialist kan u adviseren over geschikte huisvesting en speeltjes voor uw dier. Bij een konijn kan een buitenren voor extra ruimte en beweging zorgen. Ook mogen sommige kleine zoogdieren van hun baas van tijd tot tijd los door de kamer lopen. Pas dan echter op voor beschadiging aan huisraad en elektriciteitskabels. Dit laatste kan voor de dieren dodelijk zijn.

Er komt heel wat kijken bij de huisvesting van grote zoogdieren. Om te beginnen moet de huisvesting voldoende groot zijn. Voor een koppel wallaby's is de minimale oppervlakte van het buitenverblijf 100 m². Voor twee tot vijf ezels is een omheind gebied van minimaal 500 m² nodig.

Er moet een voor het dier geschikte bodembedekking zijn. Om ontsnapping te voorkomen moet er een geschikte afbakening van het land zijn, bijvoorbeeld in de vorm van een hekwerk, elektrische afrastering of een brede sloot. Ook is er altijd beschutting nodig, zoals een stal om te schuilen (tegen zon en regen).

Geiten staan bekend om hun ontsnapkunsten, voor deze dieren is het belangrijk dat de omheining hoog genoeg is en er geen verhogingen vlakbij de omheining aanwezig zijn. Wallaby's kunnen erg hoog springen en hebben daarom ook een forse omheining van twee meter hoog nodig. Let erop dat sommige dieren niet alleen hoog kunnen springen, maar ook kunnen knagen en graven. Dit is bijvoorbeeld het geval bij konijnen. In die gevallen is een houten omheining niet geschikt. De omheining moet daarnaast een diep fundament hebben om uitgraven te voorkomen.

Voeding

Veel kleine zoogdieren zijn planteneters (herbivoren). Het voedsel bestaat dan veelal uit een combinatie van groente, fruit, granen, zaden, rozijnen, noten, brood en hooi. Ook veel grote zoogdieren, zoals paarden en herten, zijn planteneters. Fretten, honden en katten zijn voorbeelden van vleeseters (carnivoren). Varkens en ratten zijn omnivoren en eten zowel vlees als planten.

Alle zoogdieren hebben behoefte aan voldoende vers water. Verder is de voeding voor deze dieren zeer uiteenlopend. Let erop dat uw dier voldoende voedingsstoffen binnenkrijgt en geen tekorten oploopt. Tegelijkertijd moet uw dier ook niet overvoerd worden, aangezien dieren met overgewicht problemen met hun gezondheid kunnen krijgen. Uw dierenarts kan u desgewenst adviseren.

Van jong tot volwassen dier

De voortplanting en de nakomelingen hangen sterk af van de diersoort. Zo zorgen muizen snel voor nakomelingen. Ze zijn klaar om zich voort te planten vanaf de leeftijd van acht weken. Ze kunnen nestjes werpen van wel twaalf jongen per keer. Vrouwtjes zijn direct vruchtbaar na de worp, dus pas op voor te veel nakomelingen. Ook andere knaagdieren, zoals hamsters en ratten, kunnen zich al vroeg voorplanten. De rat kan per jaar voor ongeveer 120 nakomelingen zorgen! Konijnen zijn op een leeftijd van vier maanden geslachtsrijp. De draagtijd ligt tussen de 28 en 33 dagen. Veel grote zoogdieren krijgen per zwangerschap één jong, tweelingen zijn zeldzaam. Dit geldt bijvoorbeeld voor paarden, ezels, kamelen, dromedarissen, lama's en alpaca's. Schapen, geiten, varkens en krijgen meestal meerdere jongen. Er zijn grote zoogdieren die een draagtijd hebben van meer dan elf maanden, zoals ezels, paarden, lama's, alpaca's, kamelen en dromedarissen. Voor andere dieren, zoals varkens, schapen en geiten, varieert de draagtijd tussen 100 en 150 dagen. Wallaby's kennen een korte dracht van drie tot vier weken, zij dragen de jongen daarna echter nog geruime tijd in de buidel zonder dat zij tevoorschijn kunnen komen. Voor de meeste grote zoogdieren geldt dat het meer dan een jaar duurt voordat een jong volledig volgroeid is.

De levensverwachting van zoogdieren verschilt behoorlijk. Sommige knaagdieren worden slechts een paar jaar oud. Honden en katten worden meestal tussen de tien en twintig jaar oud, dit kan onder andere afhankelijk zijn van het ras. Paarden en pony's worden gemiddeld tussen de 20 en 25 jaar oud, maar leeftijden tot 35 jaar komen regelmatig voor. Varkens kunnen twaalf tot dertien jaar oud worden, dromedarissen halen een leeftijd van 20 tot 45 jaar.

Kosten

Als u op zoek bent naar een kleiner huisdier, niet op zoek bent naar een heel speciaal ras en geen speciale eisen hebt op het gebied van stamboom, kenmerken en kwaliteiten voor shows en dergelijke, dan kunt u vaak al voor weinig geld een huisdier kopen.

De aanschafkosten variëren van enkele euro's voor bijvoorbeeld een muis, tot enkele tientallen euro's voor een konijn of chinchilla. Een cavia of rat kunt u kopen voor ongeveer tien euro. Katten en honden zijn in het algemeen duurder, de prijzen variëren hierbij van enkele tientallen euro's tot meer dan 1000 euro. Hierbij spelen onder andere ras, populariteit en fokpapieren een grote rol. Paarden en pony's koopt u tussen enkele honderden euro's (een pony zonder stamboom) tot vele tienduizenden euro's (goed fokdier of sportpaard). Een schaap kunt u al kopen voor enkele tientallen euro's, maar duurdere rassen kunnen enkele honderden euro's kosten. Ditzelfde geldt voor hangbuikzwijntjes en geiten. Lama's, kamelen en andere minder voorkomende dieren zijn vaak duurder, met prijzen van enkele honderden euro's tot meer dan duizend euro.

Naast kosten voor aanschaf van het dier zijn er kosten voor huisvesting en onderhoud. Deze kosten zijn in zijn algemeenheid hoger bij grotere dieren. Hou daarnaast rekening met dierenartskosten bij ziekte en ter preventie daarvan.

Gezondheids- en welzijnsproblemen

Raadpleeg bij veranderingen in het normale gedrag of bij ziekte een dierenarts. Wacht hier niet te lang mee. Vooral kleine dieren hebben een snelle stofwisseling waardoor een ziekte veel sneller verloopt. Veel ziekten zijn te voorkomen door stress te vermijden, door een goede huisvesting, hygiëne en voeding. Houd in de gaten of uw dier goed eet. Niet goed eten kan wijzen op ziekte of gebitsproblemen. Ook afwijkende ontlasting kan betekenen dat uw dier ziek is.

Ieder diersoort kent zijn eigen specifieke ziekten. Tegen sommige ziekten kunt u preventief laten enten. Uw dierenarts kan u hier meer over vertellen.

Dieren kunnen ziekten overbrengen op de mens. Deze ziekten worden zoönosen genoemd. Was daarom goed uw handen als u contact hebt gehad met een dier.

Andere wetenswaardigheden

- Als u ezels en paarden samen wilt houden, moet u ervoor zorgen dat er regelmatig goed ontwormd wordt. Ezels kunnen paarden namelijk besmetten met longworm. Deze wormen zijn voor paarden gevaarlijker dan voor ezels.
- Een geit moet kunnen klimmen. Zorg er daarom altijd voor dat er in de wei iets te klimmen valt. Een trapje of een paar boomstronken is al genoeg.
- Heeft u last van een verstopte neus, niesbuien of van uitslag? Dan kan het zijn dat u last heeft van een allergie. We spreken van een allergie als een bepaalde stof (het allergeen) een reactie teweegbrengt die leidt tot deze typische klachten. Mensen kunnen voor allerlei dieren allergisch zijn. Niet alleen knaagdieren, konijnen, honden en katten, maar ook bijvoorbeeld paarden en koeien. Als u vermoedt dat u allergisch bent, neem dan contact op met uw huisarts.
- Als verantwoordelijk (huis)dier eigenaar is het van belang serieus over de vakantieperiode na te denken. Neemt u uw dier mee op vakantie, of laat u hem liever thuis? En kiest u dan voor professionele opvang of doet u een beroep op

familie of vrienden? Indien u dieren meeneemt naar het buitenland, krijgt u te maken met de buitenlandse wet- en regelgeving. Uw dieren kunnen serieuze schade aanrichten aan derden. Denk hierbij aan het onverwacht oversteken van een hond of kat. Daarnaast kunnen uitgebroken grote huisdieren ook tot ernstige verkeersschade leiden. Het is daarom verstandig om een aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten als u bepaalde diersoorten houdt.

- Voor veel grote zoogdieren is identificatie en registratie verplicht. Alle paarden in Nederland moeten vanaf een leeftijd van zeven maanden oud gechipt zijn. Als alternatief kunt u kiezen voor DNA-identificatie en -registratie. Ook voor andere dieren is er verplichte identificatie. Zo kennen bijvoorbeeld koeien, geiten, schapen en varkens het verplichte oormerk. Voor honden geldt dat er vanuit de overheid het voornemen is om identificatie en registratie per 1 januari 2011 verplicht te stellen. Naast bovengenoemde dieren is ook voor andere huisdieren identificatie en registratie mogelijk, dit wordt tegenwoordig gedaan door middel van chippen en registreren.
- Op de positieflijsten van de Raad voor Dierenaangelegenheden staat aangegeven welke diersoorten geschikt zijn om als huisdier te houden. Dieren die geschikt zijn om als huisdier te houden zijn onder andere hoefdieren zoals paarden, varkens, kamelen, herten, runderen, schapen en geiten, fretten, konijnen en knaagdieren zoals muis, rat, cavia, hamster en gerbil. In deze positieflijsten is geen rekening gehouden met de afspraken die in het kader van CITES gemaakt zijn. CITES regelt de internationale handel in bedreigde dieren en planten. De handel in en het bezit van beschermde dieren is aan strikte regels gebonden. Als u twijfelt of een dier in het CITES-verdrag is opgenomen, kijk dan op de website van CITES.